

Wirus bilen araňza çäk goýmagyñyz ýeterlik däl, jahyl batyrgaýlygy bilenem araňza çäk goýuň !

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

Wirus bilen araňza çäk goýmagyñyz ýeterlik däl, jahyl batyrgaýlygy bilenem araňza çäk goýuň! WIRUS BILEN ARAŇZA ÇÄK GOÝMAGYÑYZ ÝETERLIK DÄL, JAHYL BATYRGAÝLYGY BILENEM ARAŇZA ÇÄK GOÝUŇ!

- Kişiniň jahyllıgy (nadanlygy, kütekligi) näçe galyň bolsa, ugur-utgasyzlygy näçe uly bolsa, şonça-da özüne göwnüyetijiliği uly bolýar;
- Dogry maglumatlaryň üstüne atanak çeker;
- Ha kosmos gämisi bolsun, ha uran rezerwi, gürrüň näme barada bolsun bolsun – tapawudy ýok, hemme zady hemmelerden gowy bilýändirin öýder;
- Hakykaty ýüzüne bazyrdadyp bas, barybir özüniň köre-körlük bilen ynanýan zadyndan başga zada ynanmaz;
- "Nato kafa nato mermer",* bir ýerde professor bar bolsa hemmesi üýşüp, ýigrimi dört sagatlap gep düşündirsinler, barybir, peýdasy bolmaz, şunça sagatlap düşündiren zadyň edil ýöne eşegiň gulagyna "Ýasyn" okan ýalydyr, ol ýene öz bilenini okar;
- Özüni wezipeli orunlaryň hemmesine laýykdyr öýder. Ylymbilim, mynasypmy-dälmi, taýýarlyklylyk – bu zatlar onuň piňine-de däl. Haýsy kürsüni görkez, ölüp ýeten ýaly şobada ýapyşar ýatar;

- Özi bilen pikirdeş dälleriň hemmesi onuň gözünde ýalňyş ýoldadır;
- Bir bellän pikirini tutar ýatar, emma pikire pikir bilen garşylyk berip bilmejegini bilyändigi üçin özi bilen pikiri deň gelmeýäniň üstüne heňkirer, sögüner, gargynar;
- Hiç bir mesele babatda dynnym ýaljak taýýarlygy bolmasa-da, her meselede hemme ähtimallygy öňünden ölçerip goýan ýaly hereket eder;
- Özünden güýclä ýallaklar, özünden ejize ganymlyk eder;
- Şu gün "ak" diýen zadyna, erte gaşynam çytman, ýüzünem üýtgetmän "gara" diýendigine ant içer;
- Saturn saýýarasy geläge-de, Ýer togalagyna urulsa, hemmeleriň görüp duran zadyny özi-de görüp duran bolsa, "men-ä hiç zadam göremok" diýer, sizi-de öz pikirine boýun egdirjek bolup synaşar, eger onuň pikirine boýun egmeseñiz, sizi ýalançylykda, hakykaty ýoýmaklykda aýyplar;
- Ömründe ýeke gezek haýsam bolsa bir ugurda gazanan üstünligi bolmasa-da, özünüň ulalyp oňalmadyk biridigini asla boýun alasy gelmez;
- Her bir dörän mümkünçilikde her gezek ýalňyş pikir ýöredip, öz saýlap alan ýoly sebäpli ýalňyş netijeleri gazansa-da, aňynda pikir-netije baglanşygyny aýlap bilmez.

Muňa "Dunning-Kruger sindromy" diýilýär. Ýagny, "jahyl batyrgaýlygy"!

Serediň...

"Gezici" pikir soralşyk-barlaglar şereketi koronawirus pandemiýasy boýunça pikir soralşyk geçirdi.

Her on adamdan dördüsiniň bu kesele garşy hiç hili taýýarlygynyň ýokdugy orta çykdy.

"Näme üçin öňünden gamyňzy iýeňzok?" diýip soradylar.

Iki dürli jogap bar...

Birinjisi, "yakynda dep bolup gider" diýýärler.
Íkinjisi, "maňa hiç zat bolmaz" diýýärler.
Hawa, her on adamdan dördüniň ýagdaýy şeýle.
Diýmek, biziň wirus bilen aramyza çäk goýmagymyz ýeterlik däl!
Bular ýaly adamlar bilenem araňyza çäk goýuň.
Çünki, koronawirusyň merkezi ojaklarynyň birine öwrülmeris
diýip umyt etsegem edýärис welin... zyrrajymjahyl
batyrgaýlygynyň dünyä boýunça alanda merkezi ojagydygymyz
görnüp duran zat!

*"Saba säher bilen 07:30-da gelýärler kofe reňkli gözenekler
bilen örulen penjiräme... Meni oýandyryńçalaram jürküldesip bir
ýerde duranoklar.*

Turmasam jürküldilerini hasam gataldýarlar.

Elbetde, barybir meni oýandyryárlar.

*Galkyp düýn agşamdan taýýarlap goýan çörek owuntyklarymy
penjiräniň öňüne sepeleyärin. Janawarlar nirä sepelejegimem
biliп, gözleri bilen sypdyrman elimiň hereketini synlaýarlar.
Menem egnime penjegimi atynyp, arkamy suwaglary gopan diwara
ýaplap olary synlap başlaýaryn.*

Guşlar nähili öwrenişipdir, öwrenişdirilipdir...

* * *

Biziň üstümizden häkimlik sürýänlerem bizden edil şuny
isleýärler.

Näme diýseler ynanyp, soragsyz-sowalsyz öwrenişmegimizi
isleýärler.

Öwrenişesimiz gelmän, garşy çykjak bolan wagtymyzda özümüz
ýa-ha ýörite gurnalan bir oýunyň içinde, ýa-da başgarak hilli
emeli dawanyň içinden tapýarys.

* * *

Ýörite gurnalan emeli dawa bolan "Ergenekon" derňew prosesinde
11 ýyl azatlykdan mahrum edilme jezasy bilen jogapkärçilige
çekildim.

Işim elden gitdi.
Ene-atam, maşgalam derde galdy.
Her kes ýadamagyma, öwrenişmegime garaşdy.
Ýadamadym, öwrenişmedim.
Ýazmaga, hakyatlary beýan etmäge dowam etdim.
Maňlayý derini döküp gazanan baş-üç manadynyň salgydyny töleyän halkyň pulunyň nirelere harç edilýändiginiň, kimleriň kisesine girýändiginiň yzyny çaldym.
Resmi maglumatlary we öz anyklan maglumatlarymy tarapsyz şekilde köpcüligiň dykgatyna ýetirdim.
Ýetirip oñaýmadym, düşündirdim.
Jogapkär işgärleri bu boýunça iş geçirmege çagyrdym.
Milliardlarça lirany jantaýyna uranlar "seň bu ýazýanlaryň ýalan" diýmän, gaýtam "biziň mertebämizi peseltdiň" diýip, üstümden arz-şikaýat etdiler.
Tanyş-bilişlerim maňa nebsi agyryp, "aryň öýjügine çomak sokýarsyň, bu harap dünýäni sen düzederin öydýäňmi?" diýip, meniň döwre görä bolmagymy ündediler, öwrenişdirjek boldular.
Öwrenişmedim...
Ýaşaýan jaýynyň kireý tölegini banka goýandygy üçin tussag astyna alnan daýzany we edil şol bankdan millionlarça dollar kredit alyp ýali** satyn alanlar bilen bile hereket edýänleriň barlygyny görüp durkam, nätip öwrenişip bilerin, nätip döwre görä bolaýyn men?
Urfanyň 10° sowugynda aýagy şypbykly garyň içinde mekdebe gatnayán çaganyň gözündäki alaçszyllygy we diñe syýasy tarapdar bolandygy üçin alan pulunyň hasabyna çagasynyň dışınıň çykandygy üçin köşk banketläp toý edýänleri görüp, men nätip dymaýyn?
Diñe 10-15 liralyk gündelik çörek puly üçin käşir ýygma Konýa gelen, gar ýagandygy üçin ýygyp bilmän gappsy-penjiresi ýok haňlap duran öye sygynan, daň atýanca sowukda doňup ölen Mawy Eşmäniň kyrk günlük bäbezigi häzirem gözümüziziň öňünden gidenok...
Ýeri onsoñ, diñe iki minutlyk wideorolik üçin 6 million lira alýanlaryň bar bolan jemgyýetine nätip öwrenişmeli?
Näçe ýyl bări respublikamyzyň ynkylaplaryny ýok etmek üçin her

dürli pyssy-pyjurlygy edýän, kontrrewolýusiýanyň emellerine ýetmek üçin çagalaryna taýýarlap goýan wezipeli orunlaryny, olara peşgeş berilen halkyň baýlygyny, aňyrlaryna basyp goýan gaznalaryny görüp-bilip durkamam, nädip ýazmaýyn? Nädip öwrenišeýin men bulara?

* * *

Bulary ýazandygym, paş edendigim üçin etmedik günämden aýyplanyp ýene tussag astyna alyndym.

Sebäbi öwrenişmedim.

Öwrenişmedik.

"Eýle bolmaly däl, beýle bolmaly" diýdiler... Indi bolsa, sosial medýada ýazan ýekeje ýazgym üçin, diňe şehitlerimize gahryman diýendigim üçin tussag astyna alyndym we suduň höküm çykarjak gününe garaşyp ýatyrym.

* * *

Zyýany ýok...

Men barybir öwrenişmerin.

Olaryň isleyşi ýaly "-myş", "-miş" žurnalistligini edip biljek däl.

Men bularyň tersine, ýoksulyň pulunyň hasabyny soraýan respublikan ynkylaplara wepaly žurnalist bolmagyna dowam ederin.

* * *

Guşlar birdenkä asmana galdy.

Çünki hemişeki wagtda ir säher bilen gelýän türme gözegçileriniň aýak sesi eşidildi.

Olaryň yzyndan garap galýaryn.

Gök asmany tor kimin gurşap alan tokly simleriň biriniň üstüne gonup, synlamaga başlaýarlar.

Meniň bilen ümmüldeşmegem ýatdan çykaranolalar.

Hemme zady bilip durlar özem, eýgörmüşler.

Öwrenişip gidipdirler...

Siz bir öwrenişmäň.

Ýylmaz (Özdil) agama bendilikden erkin salamlarymy
gönderýärin...

Myrat AGYREL,
Siliwri, 9-njy belgili türme, C-18"

Hawa...

Bu – Türkïyäniň iň mertebeli, iň ygrarly žurnalistlerinden Myrat Agyreliň size – hormatly okyjylarymyzyň dykgatyna ýetirmegi üçin maňa ugradan haty.

Myrat Agyrel, Baryş Pehliwan, Baryş Terkogly, Hülýa Kylynç ýaly kärine wepaly halal çörek iýen ussat žurnalistleri Siliwride karantin astynda saklaýarlar.

Izolirlemäge çalyşýarlar.

Edil koronawirus melamatynda bolşy ýaly, hakykatlary maskalamak arkaly bize näme diýilýän bolsa, diýilýänlere pikirlenmezden eýermegimizi, boýun sunmagymyzy, bolup geçýän zatlara dem-düytümizi çykarmazdan öwrenişmegimizi isleýärler.

Öwrenşäýmeris!

Egindeşlerimiz azatlyga çykýançalar, gazetimiziň bu sahypasy olar barada bolar...

Dünýä metbugatynyň taryhynda wirus bilen arasyna çäk goýan ilkinji we ýeke-täk gazet bolan "Sözjüniň" sahypalary olar üçin hemise gujagyny gerer durar.

Türkiyänin süñňüne aralaşan wiruslary ýok etmegiň ýeke-täk ýoly bar, olam – ygrarly žurnalistleriň azat galamydyr.

Hakyky habar ýaly täsirli dezinfeksiýa, hakyky habar ýaly ak bilen garany seljerip bilyän zat henize çenli bolmandy, bolmazam!

Ýylmaz ÖZDIL.

26.03.2020 ý, "Sözcü" gazeti.

* "Nato kafa nato mermer" – haýsam bolsa bir meselede dürli-dürlü görnüşde düşündirilse-de, gürrüňi gidýän meselä

düşünmeýän kejeňek adamlara aýdylan bu jümle türkä rum dilinden geçipdir.

"Nato Kafa Nato Mermər" – rumlaryň "Na to kefari, na to mermari" görünüşinde ulanan jümləsidir. "Na" – ine, ynha, "Kefari" – kafa (kelle) we mermari (mermer) manylaryny berýär. "Ine" sözünüň manysy wagtyň geçməgi bilen "Na" (ine) we iňlis dilindäki "the" goşulmasy ýaly ulanylan "To" bilen birigip, "Nato" sözi emele gelipdir (bu sözüň NATO halkara guramasynyň ady bilen hiç hili baglanyşygy ýokdur).

** Ýali – iki tarapyny deňiz gurşap duran owadan kottežler, köşgi-eýwanlar.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika